

ваний на підвищення культурного рівня, професіоналізму, розвиток професійно значущих якостей, акумулювання педагогічної майстерності, досвіду, знань, умінь, норм та цінностей.

Отже, ми визначили низку особливостей культурного саморозвитку майбутніх учителів з урахуванням сучасної соціокультурної ситуації. До них ми віднесли: принципи культурного саморозвитку майбутніх учителів (системність та багатовимірність процесу); студентський вік як важливий період саморозвитку; феномен «академічного опору» (збереження традицій у світосприйнятті); урахування площин,

де відбувається культурний саморозвиток майбутніх учителів (глобальний світ культури, соціокультурне середовище, персональний культурний простір); розрив між поколіннями (префігуративний тип культури), культурно-освітній хроно-тип; культурно-освітній простір навчального закладу; співтворчість з учителем, неоднозначний вплив ЗМІ та молодіжної культури.

Уважаємо, що перспективи досліджень особливостей культурного саморозвитку майбутніх учителів будуть плідними при визначенні та обґрунтуванні педагогічних умов забезпечення ефективності цього процесу.

Література та джерела

1. Абульханова-Славская К.А. Деятельность и психология личности / К.А.Абульханова-Славская. – М.: Наука, 1980. – 334 с.
2. Афанасьев В.Г. Общество: системность, познание и управление / В.Г.Афанасьев. – М.: Политиздат, 1981. – 432 с.
3. Видт И.Е. Культурологические основы образования / И.Е.Видт. – Тюмень: ТГУ, 2002. –164 с.
4. Волков Б.С. Психология юности и молодости : Учеб. пособие / Б.С.Волков. – М.: Академич. Проект : Трикта, 2006. – 256 с.
5. Зелеева В.П. Культуротворчество в процессе изучения педагогики в классическом университете / В.П.Зелеева // Ученые записки Казан-ского гос. ун-та. – 2007. – Т. 149. – Кн. 1. Гуманитарные науки. – С.123-130
6. Зинченко В.П. Человек в пространстве времён / В.П.Зинченко // Развитие личности. – 2002. – № 3.
7. Куликова Л. Н. Проблемы саморазвития личности / Л.Н.Куликова. – Хабаровск, 1997.
8. Курило В.С. Студентство як особлива соціально-демографічна група української молоді / В.С.Курило, С.В.Савченко, О.Н.Чиж // Освіта Донбасу. – 2000. – № 2. – С.61-66
9. Собкин В.С. Студент педагогического вуза: жизненные и профессиональные перспективы. Труды по социологии образования. Т. XI — XII. Вып. XXI / В.С.Собкин, О.В.Ткаченко. – М.: Центр социологии образования РАО, 2007. – 200 с.
10. Университет как центр культуропорождающего образования. Изменение форм коммуникации в учебном процессе / М.А.Гусаковский, Л.А.Яценко, С.В.Костюкевич и др.; Под ред.М.А.Гусаковского. – Мн.: БГУ, 2004. – 279 с.

В статье определены и проанализированы особенности культурного саморазвития будущего учителя с учетом современной социокультурной ситуации, а именно: принципы культурного саморазвития будущих учителей; студенческий возраст как важный период саморазвития; феномен «академического сопротивления» (сохранение традиций в мировосприятии); учет плоскостей, в которых происходит культурное саморазвитие будущего учителя; разрыв между поколениями (префигуративный тип культуры); культурно-образовательный хронотип; сотворчество с педагогом, неоднозначное влияние ЗМИ и молодежной культуры.

Ключевые слова: культурное саморазвитие, будущий учитель, студенчество, социокультурная ситуация.

The article deals with the cultural features of self-development of future teachers, which are based on contemporary socio-cultural situation, namely: principles of cultural self-development of future teachers (systemic nature and multidimensionality of the process); student age as an important period of self-development; the phenomenon of „academic resistance” (preserving the traditions of worldview); taking into account the area, where the cultural self-development of future teachers takes place (global world of culture, socio-cultural environment, personal cultural space); generation gap (prefigurative type of culture), cultural and educational hronotype (unity of space-time and event-content characteristics of environment); cultural and educational environment of educational institution as a center of product of culture; co-creation with a teacher, controversial mass media and youth culture influence. These features are included in the definitions of „cultural self-development of future teacher” and should be considered in determining and substantiation of pedagogical conditions to ensure the effectiveness of the process.

Keywords: cultural self-development, future teacher, students, social and cultural situation

УДК 37.0036:355.234.4:235.212:81

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ КУРСАНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Цвяк Лариса Вікторівна
м.Хмельницький

В статті досліджуються психолого-педагогічні умови, які сприяють формуванню творчої активності майбутніх офіцерів-прикордонників, що вивчають іноземну мову, даються рекомендації щодо організації занять та відбору навчального матеріалу з практичного курсу іноземної мови та спеціального перекладу, виходячи з власного досвіду. В результаті дослідження встановлено, що для активізації творчих процесів у курсантів та максимального наближення їх до майбутньої професійної діяльності найбільш ефективним є навчання іноземної мови через систему проблемних завдань і ситуаційних вправ.

Ключові слова: творча активність курсантів, мотивація до вивчення іноземних мов, метод ділової гри, ситу-

аційні вправи, диференційний підхід.

Демократизація і гуманізація педагогічного процесу в вищій школі висувають нові вимоги до діяльності викладача і студентів. Вони полягають у розкритті морального, культурного і творчого потенціалу як особистості студента, так і особистості викладача. Педагогічний процес спрямовується на розвиток креативних якостей кожного студента, на створення максимально сприятливих умов для вияву його здібностей та інтересів. У попередніх публікаціях ми зупинялися на питанні створення позитивної мотивації студентів та курсантів до вивчення іноземної мови та аналізували шляхи її створення [7; 8]. Саме цей фактор, як і ак-

тивізація навчального процесу, відіграє важливу роль для розвитку творчої активності студентів, яку ми розглядаємо сьогодні не лише як засіб оволодіння іноземною мовою, але й важливе джерело інтелектуального і творчого розвитку, формування творчих репродуктивних і продуктивних умінь та навичок.

Проблема розвитку творчої активності не є абсолютно новою. Багато вітчизняних і зарубіжних учених досліджували коло питань, пов'язаних з творчою особистістю: А.Н. Лук (психологія творчості, мислення і творчість), А.Я.Пономарьов (знання, розумовий розвиток, психологія творчості і педагогіка, мислення і творчість), А.М.Матюшкін (проблемні ситуації в мисленні та навчанні), Г.І. Щукіна (проблема пізнавального інтересу в педагогіці), Н.В.Кічук (формування творчої особистості вчителя), Д.Б.Богоявленська (один із підходів до дослідження індивідуальної творчості), П.К.Енгельмейер (теорія творчості, творча особистість та творче середовище), М.А.Холодна (дослідження психології інтелекту), В.А.Моляко (психологія творчості), Н.Е.Воробйов (розвиток творчої активності студентів під час вивчення дисциплін гуманітарного циклу), Л.М.Корнієнко (шляхи розвитку творчих здібностей студентів на заняттях з іноземної мови), С.М.Дорошенко (формування творчої особистості на заняттях з іноземної мови) [1, с.19].

Актуальність дослідження зумовлена тим фактом, що наша увага спрямована на вивчення умов формування творчої активності не студентів, а саме курсантів – майбутніх охоронців кордону, які, на відміну від слухачів цивільних навчальних закладів, обмежені у вільному часі, а тому мають менше можливостей займатися розвитком своїх творчих здібностей у позааудиторні години. Курсант, крім навчальної діяльності та виконання завдань на самопідготовку, залучається до несення добового наряду, виконує цілий ряд інших обов'язків, які покладені на нього через специфіку військового навчального закладу. Саме тому основний акцент розвитку творчої активності курсантів ставиться під час аудиторних занять, коли викладач виконує функцію інструктора, наставника.

Мета дослідження: виявити комплекс педагогічних умов і засобів, які сприяють формуванню творчої активності курсантів, що вивчають іноземну мову.

Об'єкт дослідження: процес формування творчої активності курсантів правоохоронного вищого навчального закладу на заняттях з іноземної мови та в позааудиторний час.

Предмет дослідження: педагогічні умови і засоби формування творчих здібностей курсантів-філологів та слухачів немовних факультетів.

Виклад основного матеріалу. Творчість передбачає наявність у людини певних якостей. Формування творчої активності курсантів передбачає розвиток творчого мислення, уяви, фантазії, а також розвиток таких якостей, як емоційність, терпіння, наполегливість. Тому для формування творчої активності на заняттях з іноземної мови необхідні відповідні умови, головними з яких є:

- творче відношення викладача до своєї роботи;
- створення сприятливого морально-психологічного клімату в навчальній групі;
- збільшення творчих завдань та їх ускладнення.

Ефективність формування творчої активності у великій мірі залежить від викладача, його доброзичливого ставлення до курсантів, готовності їм допомогти, стиля спілкування на занятті. Іншими словами, викладач повинен прагнути до педагогічної співпраці, створювати позитивну мотивацію для стимулювання творчої активності. Тому його головним завданням стає підбір і використання таких ефективних форм і методів роботи, які б максимально сприяли формуванню творчих здібностей курсантів, активізували їх мислення і уяву.

Як уже зазначалося, формування творчої активності

майбутніх офіцерів-прикордонників реалізується головним чином на практичних заняттях та в меншій мірі на факультативних заняттях з іноземної мови, які слугують додатковим джерелом одержання нових поглиблених знань в галузі як першої, так і другої іноземної мови. Крім цього, по можливості використовуються інші форми та методи формування творчої активності, а саме:

- метод ситуаційного навчання (кейс-метод);
- творчі письмові роботи;
- створення власних комп'ютерних презентацій;
- домашнє та індивідуальне читання.

Важливим показником рівня розвитку пізнавальної творчої активності курсантів є мотиви, які стимулюють до вивчення певної навчальної дисципліни. Якщо студенти, відповідаючи на запитання «Що змушує вас вивчати іноземну мову?» переважно відповідають, що кожна сучасна людина повинна володіти принаймні однією іноземною мовою, а деякі вивчають її просто задля успішного складання екзамену, то курсанти усвідомлюють, що знання іноземної мови, і не лише англійської чи німецької, а мови тієї країни, з якою Україна має спільні кордони (польська, угорська, словацька, турецька, румунська) є запорукою їхнього становлення як висококваліфікованих фахівців, правоохоронців, свідоцтвом рівня освіти і культури.

Накопичений теоретичний і практичний досвід дозволяє стверджувати, що для активізації творчих процесів у курсантів найбільш доцільним є навчання шляхом системи проблемних ситуацій. Особливо повно і наочно творчі здібності особистості проявляються в неочікуваних і нетипових ситуаціях, що є дидактичною умовою розвитку її пізнавальної активності. Ми створюємо проблемні ситуації, які можуть виникнути в майбутній роботі охоронців кордону, курсантам необхідно їх вирішити. Це є одним із завдань на державному екзамені, коли випускник повинен пояснити німецькою мовою свої дії у певній ситуації та обґрунтувати їх, спираючись на знання теоретичного, законодавчого матеріалу. Наприклад, при вивченні тем «Прикордонна служба», «Паспортний контроль», «На автодорожньому пункті пропуску» курсанти отримують завдання:

Sie prüfen den Reisepass eines Reisenden, der nach einmonatigem Aufenthalt in Ungarn in die Ukraine zurückkehrt. Sein Visum ist gestern ungültig geworden. Was werden Sie tun? Begründen Sie Ihre Handlungen.

Ein Reisender aus Moldawien benimmt sich sehr nervös und frech bei der Kontrolle seiner Unterlagen, obwohl sie in Ordnung zu sein scheinen. Was werden Sie tun? Begründen Sie Ihre Handlungen.

Eine Frau aus der Ukraine reist nach Österreich mit zwei Kindern. Welche Unterlagen von diesen Personen sind unbedingt zu prüfen? Begründen Sie Ihre Handlungen.

Ein Bus mit 20 Reisenden fährt nach Polen und ist an der ukrainisch-polnischen Grenze um 22 Uhr. Bei der Prüfung der Unterlagen haben Sie festgestellt, dass das Visum von einem der Fahrgäste erst morgen gültig wird. Was müssen Sie tun? Begründen Sie Ihre Handlungen.

Ще одним ефективним методом активізації навчального процесу є ігровий метод, тобто ділова гра, можливості якої значно зростають при використанні комп'ютерної техніки. Добре організована ділова гра викликає інтерес, який може зберегтися протягом всього навчання [3]. В ділових іграх відображається динаміка майбутньої професійної діяльності, її особливості, складності і основні проблеми. Курсанти звикають до майбутньої спеціальності, формують свій професійний образ, відчують задоволення від опанування професії, набуваючи такого досвіду, який формується лише протягом виконання професійних функцій. За допомогою ділових ігор можна програвати професійні ситуації з типовими помилками, а потім аналізувати їх. Наші колеги, викладачі Академії федеральної поліції Німеччини в м. Любек пішли далі, використовуючи цей метод. У них існують спеціально обладнані приміщення,

макети літаків, поїзду та автотранспорту, де курсанти про-грають подібні ситуації, повністю занурюючись у службове середовище. Існує можливість створення звукових ефектів (наприклад, метушні на вокзалі). Ділова гра відбувається під керівництвом інструктора, крім того, здійснюється відеозапис, який згодом переглядається в групі, аналізуються допущені помилки. Емоційно значущі фрагменти ігрового спілкування, дотепні рішення, елементи раціонального аналізу можуть стати своєрідними сигналами для запам'ятовування і використання одержаної інформації в подальшій професійній діяльності. Продумана ділова гра виявляє закономірності професійної діяльності і засвоєння курсантами теоретичного матеріалу, тому її навчальний ефект дуже високий.

Добре зарекомендував себе метод складання діалогів, який можна використовувати під час вивчення будь-якої теми. Він розвиває творчість курсантів, змушує активізувати в пам'яті опрацьовану лексику, використовувати реальну інформацію, висловлювати власну точку зору.

Наприклад:

Arbeiten Sie in Paaren. Besprechen Sie die letzten Nachrichten, die Sie gestern ferngesehen haben. Äußern Sie sich dazu.

Arbeiten Sie in Paaren. Vernehmen Sie einen Grenzverletzer und füllen Sie das Protokoll aus.

Саме складання діалогів забезпечує принцип комунікативної основи навчання, що передбачає створення на заняттях оптимальних умов для задоволення потреб курсанта в спілкуванні і максимального розвитку у нього комунікативних здібностей. Ця форма роботи тісно переплітається з дискусійним методом, який підвищує мотивацію і занурення курсантів у пізнавальний процес, стимулює мислення, сприяє формуванню і розвитку здібностей до самостійності суджень, а також відстоювання власної думки та оцінки поглядів інших.

Наприклад:

1) diskutieren Sie davon, welche Art der Erholung im Sommer besser ist – am Meer oder im Gebirge, begründen Sie Ihre Meinung;

2) äußern Sie Ihre Meinung zu Kontaktanzeigen in der Zeitung oder im Internet als Suchmethode nach einer Beziehung;

3) diskutieren Sie zum Thema der Arbeit von Jugendlichen in den Ferien, welche Vor- und Nachteile hat solche Arbeit;

4) diskutieren Sie über die Vor- und Nachteile des vegetarischen Essens, äußern Sie sich über die Gründe dafür, dass sich viele Menschen vegetarisch ernähren.

При плануванні таких занять з іноземної мови варто дотримуватися диференційного підходу в навчанні, що дозволяє забезпечити базовий рівень знань курсантам-нефілологам, підвищувати рівень володіння іноземною мовою курсантам-філологам, організувати роботу з малими групами, враховувати індивідуальні особливості навчальної діяльності, здійснювати групову роботу із засвоєння понять іншомовного мовлення [6].

Як на заняттях з практичного курсу іноземної мови, так і зі спеціального перекладу активно застосовується метод вправ, сутність якого полягає в тому, що курсанти виконують багаторазові дії, тобто тренуються (вправляються) у застосуванні засвоєного матеріалу на практиці і таким чином поглиблюють свої знання загальнонавчального вокабуляру та спеціальної термінології, відпрацьовують уміння і навички усного, письмового і послідовного перекладу, розвивають своє мислення, творчі здібності, активізують пам'ять та кмітливість. Тому вправи, націлені на розвиток перелічених вище якостей, слід розробляти таким чином, щоб вони

сприяли розвитку творчих здібностей і поєднували в собі не тільки наслідувальну, але й творчу діяльність курсантів.

Неможливо не погодитися з тим, що велике значення у підвищенні творчої активності відіграють різні методи організації самостійної роботи курсантів. Популярним і ефективним є конкурс наукових робіт іноземною мовою, зокрема оцінюються роботи професійної спрямованості. Участь у такому змаганні виховує у курсантів прагнення розширити свій світогляд, підвищує інтерес до вивчення іноземної мови, стимулює їх до розробки оригінальних і цікавих рефератів, доповідей, а також їхньої презентації з використанням наочності. Наочний матеріал позитивно впливає на емоційну сферу слухачів виступу, активізує у них волевольві процеси, мобілізує резерви, концентрує пам'ять [5].

Необхідно вказати на те, що існує досить велике розмаїття форм і методів розвитку творчої активності студентів і курсантів, формування та удосконалення їхніх творчих здібностей. Кожний навчальний заклад у більшій чи меншій мірі застосовує ті з них, які є максимально доцільними та цікавими для слухачів певної вищої школи, враховуючи її специфіку, спрямованість спеціальностей та можливостей студентів (курсантів). Однак існує ряд факторів та умов, яких ми дотримуємося, щоб сприяти творчій самореалізації курсантів, які вивчають іноземні мови:

1) організація навчальної, творчої та інших видів діяльності курсантів здійснюється з урахуванням їхніх інтересів і нахилів;

2) відбувається поступове ускладнення та збільшення проблемності завдань, які пропонуються курсантам;

3) організація наукових конференцій, конкурсів наукових робіт проводиться з метою посилення мотивації курсантів до вивчення іноземної мови;

4) важливо підкреслювати значущість того виду діяльності, де курсант намагається максимально реалізувати себе;

5) вагомим фактором на шляху формування творчої активності є заохочення курсанта за його особливі творчі досягнення.

Результати нашого дослідження дозволяють зробити такі **висновки**:

1) саме творча активність допомагає курсантам реалізувати свої творчі задуми, сприяє їхньому творчому відношенню до дійсності, розвиткові таких особистісних якостей, як емоційність, наполегливість, увага, цілеспрямованість;

2) формування творчої активності безпосередньо пов'язане з особистістю курсанта, з його інтересами, мотивами до вивчення іноземної мови, це повинно враховуватися викладачем при плануванні навчальних занять;

3) для активізації творчих процесів у курсантів та максимального наближення їх до майбутньої професійної діяльності найбільш ефективним є навчання іноземної мови через систему проблемних завдань і ситуаційних вправ;

4) іншими доцільними методами формування творчих здібностей курсантів, особливо в позааудиторний час, є написання творчих письмових робіт, створення власних комп'ютерних презентацій, індивідуальне читання, участь у конкурсах курсантських наукових робіт;

5) запорукою успіху на шляху розвитку творчої активності курсантів є створення на заняттях з іноземної мови сприятливого морально-психологічного клімату в навчальній групі.

У подальших дослідженнях варто детальніше зупинитися на етапах підготовки навчальних занять зі спеціального перекладу, розробці вправ та творчих завдань, які б в комплексі формували перекладацькі уміння і навички та удосконалювали творчі здібності курсантів.

Література та джерела

1. Актуальні проблеми формування творчої особистості / Збірник наукових праць за матеріалами Регіональної науково-практичної конференції, 28 квітня 2010 р., м.Брянка, Луганськ – "ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка", 2010. – 147 с.
2. Байдурова Л.А. Метод проектов при обучении учащихся двум иностранным языкам / Л.А.Байдурова, Т.В.Шапошникова // Иностранные

- язики в школі. – 2002. – №1. – С.5-10
3. Дианова О.М. Ролевая игра в обучении иностранному языку: Обзор зарубежной методической литературы / О.М.Дианова, Л.Х.Костина // Иностранные языки в школе. – 1998. – № 3. – С.90-92
 4. Карамушка Л.М. Рольова гра // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
 5. Коменский Я.А. Избранные педагогические сочинения. – М.: Наука, 1995. – С.302-303
 6. Сластенин В.А. Педагогика / В.А.Сластенин, И.Ф.Исаев, Е.Н.Шиянов. – М.: Наука, 2003. – С.174-184
 7. Цвяк Л.В. Формування мотивації до вивчення іноземної мови майбутніми офіцерами нефілологічного напрямку підготовки у вищому навчальному закладі // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. – Вип. 544: Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – С.172-180
 8. Цвяк Л.В. Деякі аспекти вивчення і викладання другої іноземної мови в сучасних умовах // Збірник наукових праць № 57. Серія: Педагогічні та психологічні науки / Державна прикордонна служба України, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б.Хмельницького. – Хмельницький: НАДПСУ, 2011. – С.104-108

В статье исследуются психолого-педагогические условия, содействующие формированию творческой активности будущих офицеров-пограничников, которые изучают иностранный язык, даются рекомендации к организации занятий и отбору учебного материала по практическому курсу иностранного языка и специальному переводу, исходя из собственного опыта. В результате исследования установлено, что для активизации творческих процессов у курсантов и максимального приближения их к будущей профессиональной деятельности наиболее эффективным является обучение иностранному языку посредством проблемных заданий и ситуационных упражнений.

Ключевые слова: творческая активность курсантов, мотивация к изучению иностранных языков, метод деловой игры, ситуационные упражнения, дифференциальный подход.

In this very article the author has analysed psycho-pedagogical conditions which facilitate the process of creative activity formation of future officers who study foreign language. The author has given some recommendations as to the class organization and selection of study materials for practical course of foreign language and the course of special translation according to her own experience. As a result of the research and analysis it has been found out that for cadets' creative activity activation and for their maximum approximation to future professional activity foreign language studying, using the system of problematic tasks and professional situations is the most efficient. The other efficient method of cadets' creative activity formation process, especially during post-schedule hours, is writing of creative projects, making computer presentations, pleasure reading, taking part in contests of cadets' scientific projects. The key to success on the way to cadets' creative activity formation is based on favorable moral and psychological climate inside the study group. It has been proved that creative activity helps cadets actualize their own creative thoughts and plans, facilitate their creative relation to reality, develop such personal characteristics as emotionality, persistence, attention, purposefulness.

Key words: cadets' creative activity, motivation to foreign language study, role-play method, situational exercises, differential approach.

УДК 81'243(09):37.091.3

РЕТРОСПЕКЦІЯ ЗАГАЛЬНОДИДАКТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ

Чейпеш Іванна Василівна

м.Ужгород

Здійснений історично-педагогічний аналіз загально-дидактичних підходів до іншомовної освіти на різних етапах суспільного розвитку й у різні вікові періоди вивчення іноземних мов. Розкрита суть актуальних дидактичних концепцій взаємозв'язку мови й культури. Акцентується увага на прикладному спрямуванні іншомовної освіти, на досягненні прагматичного результату – використання іноземної мови як засобу спілкування в актуальних для сучасної людини сферах. Визначені нові критерії опанування іноземною мовою в інформаційному комунікативному просторі.

Ключові слова: іншомовна освіта, іноземна мова, культура, методологія, дидактичні підходи.

Постановка проблеми. Інтеграційні процеси, що характерні для світової спільноти, та розбудова спільного європейського ринку праці висувають нові критерії до володіння іноземними мовами. Найактуальнішим з них є володіння іноземною мовою для практичних цілей, тобто для використання мови як доступного засобу спілкування в освітній, науковій, професійній, громадській та інших сферах життєдіяльності. Саме тому в Україні постала нагальна проблема оновлення методології і методики іншомовної

освіти в цілому та, зокрема, в контексті професійної підготовки фахівців у вищій школі.

Мета статті – здійснити ретроспективний аналіз загальнодидактичних підходів до іншомовної освіти і визначити їх актуальність відповідно до сучасних критеріїв.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Джерельна база окресленої нами проблеми дослідження свідчить про те, що за останні десять – п'ятнадцять років на пострадянському просторі з'явилася чимала кількість наукових розвідок, предметом аналізу яких є іншомовна освіта на різних ступенях шкільного навчання і в педагогічному процесі вищих закладів освіти. З-поміж них на особливу увагу заслуговують праці, у яких розкриваються нові концептуальні підходи до вивчення іноземних мов, наприклад: М.Галицька (формування готовності до іншомовного спілкування студентів вищих навчальних закладів сфери туризму), Р.Гришкова (іншомовна соціокультурна компетенція студентів нефілологічних спеціальностей), А.Іванова (міжкультурне спілкування з орієнтацією на вибір професії), Т.Колбіна (міжкультурна комунікація студентів економічного профілю), Н.Микитенко (іншомовна компетентність студентів природничих спеціальностей), Л.Морська (підготовка вчителів іноземних мов до використання інформаційних